

АГРО СТИЛЬ

ОСІНЬ 2019

**ХРИЗАНТЕМА
ТА ВІРГІНСЬКА АЙСТРА:
КВІТУЧІ СИМВОЛИ ОСЕНІ**

стр. 2-3

**ХУРМА ВІД А ДО Я:
ЯК ВИРОСТИТИ У ВЛАСНОМУ САДКУ?**

стр. 4-5

**ЧОМУ ПОЖОВТІШАЛИ
ХВОЙНИКИ?**

стр. 6-7

**РОБИМО ПРАВИЛЬНИЙ
КОМПОСТ ВЛАСНОРУЧ:
ПРАВИЛА ТА ТОНКОШІ**

14-15 стр.

ХРИЗАНТЕМА ТА ВІРГІНСЬКА АЙСТРА: КВІТУЧІ СИМВОЛИ ОСЕНІ

Для садівника, який хоче пишатися своєю клумбою якомога довше, ці рослини обов'язкові. Хризантема – це 40 біологічних видів.

Вони становлять однойменний рід родини айстрових.

У залежності від конкретного виду, хризантема може бути одно- та багаторічною, трав'янистою рослиною й напівкущем. У сучасному світі ця осіння квітка сприймається здебільшого як декоративна культура, однак вона з'явилася в Європі і набула такого значення лише після XVII століття.

Раніше її пелюстки вживали в їжу в Китаї.

Навіть сьогодні деякі види можуть використовуватися як лікарські рослини.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ ЗА ХРИЗАНТЕМОЮ

Виростити хризантему нескладно, однак для ідеального результату слід знати тонкощі. Наприклад, для більш пишного розростання роблять прищипування рослини після того, як вона матиме хоча б вісім листочків. Те саме роблять і з боковими пагонами. Якщо ви вирощуєте сорт із великими квітами, їх видаляють узагалі. Бокові пагони можна використати як черешки.

Хризантема потребує регулярного щедрого поливу. Якщо вологи замало, стовбур здерев'яніє, суцвіття стануть бляклими. Поливаючи хризантему, важливо лити воду строго під корінь, щоб волога не потрапляла на листя.

Протягом вегетаційного періоду хризантема вимагає триразового підживлення: навесні потрібен аміачний азот для нарощування зеленої маси, в період бутонізації – калійно-фосфорні добрива. У віці 1,5-2 місяці з моменту висадки у відкритий

ґрунт рослину підкормлюють рідкими поживними розчинами або органічними добривами.

СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ ХРИЗАНТЕМИ

Розмноження насінням підходить для всіх видів, але вважається складнішим за інші способи і використовується здебільшого для селекційної роботи. Ямки для висадки з інтервалом у 20-25 см копають аж у травні, коли заморозків уже точно не буде, після чого зрошують теплою водою і вкладають туди по 2-3 насінини. Закопані ямки накривають городньою плівкою аж до моменту, поки з'являться перші паростки. Після цього слід обережно розпушити ґрунт і видалити шкідливі рослини, а через півтора тижні внести підкормку.

Ділення куща – спосіб значно простіший, він підходить для того, щоб зберегти в новій рослині всі риси батьківського екземпляра. Спосіб актуальний або на початку червня, або наприкінці серпня, для розмноження обирають міцний і здоровий кущ. Його слід обережно викопати та розділити на частини, кожна з яких матиме свої корені. Вийде до 6 нових особин, які тут же висаджують у ямки з ґрунтом і щедро поливають.

Розмноження черешками найбільш поширено протягом усієї весни, цей спосіб вважають найнадійнішим. Більш простіше черешкування застосовують у травні. Обрані дорослі кущі ще з осені захищають від холодів шаром мульчи з піском та ґрунтом. Завдяки такому догляду рослина навесні дасть молоді пагони. Коли вони досягнуть висоти 15 см, різати черешки довжиною 6-7 см.

ОСОБЛИВОСТІ ВІРГІНСЬКОЇ АЙСТРИ

Віргінську айстру інакше ще називають новобельгійською, а в нас її частіш за все кличуть «Сентябрина» - бо закрітає вона саме у вересні. Вона являє собою багатолітню рослину з розгалуженим корінням і належить до тієї ж родини айстрових, що і вищеописана хризантема. За формою кущ віргінської айстри нагадує перевернуту піраміду з висотою в межах 50-150 см.

Стебло айстри густо вкрите гілками у верхній частині, а ті, в свою чергу, можуть похвалитися густим листям. Усі зазначені частини можуть бути як голими, так і порослими легким пушком. Це залежить від різновиду рослини. Листя має лінійно-ланцетну форму з тупим черешком.

Доволі великі суцвіття складаються з невеликих язичкових квіточок кількістю до 200 штук і діаметром близько 2 см. У більшості сортів віргінської айстри квітка має лілове забарвлення, однак є виключення.

ЯК ДОГЛЯДАТИ ВІРГІНСЬКУ АЙСТРУ?

Для висадки цієї рослини необхідно вибрати місцину місцину, добре освітлювану сонцем і захищену від холодних вітрів, бажано десь на височині, щоб гарантувати: підтоплення талою чи до водою не станеться. Перед висадкою багаторічної рослини необхідно ретельно підготувати землю – виконують глибоке перекопування. Власне висадка здійснюється в травні. Залежно від очікуваного розміру майбутніх кущів, відстань між ними становитиме від 25 до 40 см. Що стосується способів розмноження, то вони цілком аналогічні до вищеописаних – тих, що застосовуються при вирощуванні хризантеми. Віргінська айстра належить до тих рослин, при догляді за якими важливо уникати надлишковості. Зокрема, квітка потребує регулярного поливання, водночас слід робити це акуратно і в міру, адже найстрашніший ворог цього виду – борошниста роса – найбільш активна саме в умовах надмірної зволоженості. Тому зрошування актуальне переважно в період засухи, коли ви бачите, що ґрунт висох.

«Якщо хочеш жити довго – вирощуй хризантеми» - саме так кажуть на Сході, звідки своє коріння бере ця квітка.

Що стосується підживлення, то воно також дуже нагадує догляд за хризантемою. Використовувати можна мінеральні та органічні добрива. Важливим моментом догляду за віргінською айстрою є необхідність регулярного розпушування ґрунту, яке відкриває кореневій системі доступ до свіжого повітря та зменшує ризик надмірного зволоження, що могло б привести до появи грибка. Паралельно з розпушуванням слід видаляти бур'яни – їх життєдіяльність заважає айстрам квітнути на повну потужність.

ЯК ЗИМУЄ АЙСТРА?

Особливістю цієї квітки є її дивовижна здатність витримувати серйозні температури. Бутона витримують морози до -5 градусів, після чого здатні квітнути далі, якщо настане відлига! Через це садівнику не варто поспішати з «консервуванням» клумби на зиму – якщо є надія на швидке потепління, слід дати рослині ще один шанс.

Після того, як айстра остаточно відквітне, подальший догляд за нею максимально простий – слід обрізати стебла і залишити кущик у такому вигляді. Наші кліматичні умови, якими би страшними вони не здавалися для багатьох інших квітучих рослин, найчастіше не здатні завдати віргінській айстрі непоправної шкоди, тож навесні вона знову зацвіте.

ХУРМА ВІД А ДО Я: ЯК ВИРОСТИТИ У ВЛАСНОМУ САДКУ?

Не так давно хурма була доволі рідкісним товаром в наших краях, який везли здалеку і в порівняно невеликих кількостях. Втім, приємний смак і корисні властивості фрукта не давали спати селекціонерам із країн помірною кліматичного поясу. Вони наполегливо працювали над тим, аби деревце було більш стійким до впливу низьких температур. Сьогодні їм можна лише поаплодувати – завдяки наполегливій праці вчених українці тепер можуть вирощувати хурму на своїх присадибних ділянках.

СОРТИ, РАЙОНОВАНІ В УКРАЇНІ

Безумовно, далеко не будь-яка хурма ростиме в Україні. Вибір сортів для вирощування вдома в нашій державі не такий суттєвий, як у південних країнах, та все ж обирати є з чого. Більшість сортів для північних широт є різноманітними гібридами трьох найбільш витривалих видів.

- Хурма кавказька, як свідчить назва, походить з Кавказу, її дерева відрізняються значною висотою – до 30 метрів. Надземна частина рослини здатна витримати морози до -24 градусів, для коренів небезпечним є перевищення порогу в -12 градусів. Цей вид є диким, він дає невеликі плоди вагою до 20 грамів незвичного чорного кольору. Саме по собі таке дерево нічим не корисне, воно чудово годиться як підвой, адже невибагливе до ґрунтів, не боїться засухи, не розростається і нормально переживає пересадку.

- Хурма віргінська походить із території США, таке дерево вже дещо нижче – до 20 метрів у висоту. Цей вид ще більш морозостійкий – він витримає охолодження повітря до -35 градусів за умови, що ґрунт промерзне не більш, як до -15 градусів. Подібні характеристики дозволяють використовувати вид як підвой для просування культурних сортів у суворі північні райони. На базі цього виду створені декілька культурних сортів, популярних за океаном.

- Хурма східна найбільш відома. Вона походить із півночі Китаю і наразі має понад тисячу різноманітних сортів. Через це її не можна охарактеризувати конкретно: деякі сорти здатні витримувати сильні морози, тоді як інші – ні.

Сучасне садівництво передбачає використання міжвидових гібридів, початок створенню яких було покладено, між іншим, в українському Криму – на території Нікітського ботанічного

саду. Першим таким сортом стала дуже поширена нині «Росіянка» з витримкою до -26 градусів, має попит також «Нікітська бордова». Обидві відрізняються підвищеною стійкістю до холодів та покращеним смаком.

Враховуючи відносно незначну поширеність хурми територією нашої країни, саджанець слід обирати так, щоб він належав до категорії самозапильованих. Значний попит має також сорт, що так і називається – «Універсальний заплывач». Таке дерево і плоди дає, і допомагає заплывати хурму інших сортів, що росте поруч. Як правило, характеристика самозаплывання чи здатності заплывати інші дерева вважається суттєвою перевагою, тому селекціонери нерідко виносять її у назву сорту, що спрощує пошук для дачника. Деякі сорти взагалі обходяться без запилення за умови ідеальних умов вирощування. До таких належать, наприклад, сорти «Сідлес», «Таненаші», «Гошо», «Костата».

КОПИ І ЯК ВИСАДЖУВАТИ?

Хурма найчастіше вирощується з саджанців – лише цей спосіб дозволить вам заздалегідь передбачити смакові властивості плодів та здатність рослини пережити суворозиму. Щоб деревце прижилося, спочатку слід обрати правильну ділянку. Оптимальним буде місце, розташоване з південної сторони від будинку і захищеного від вітрів. Водночас не можна забувати, що хурма

п о л ю -

бляє яскраве сонце. Уникайте тіні. Деревце також небажано висаджувати в низині, де воно може підтоплюватися, а от якість ґрунтів фактично не має значення.

Сезон висадки залежить від того, в якій частині країни ви знаходитесь. Для теплого Закарпаття, а також південних приморських районів із відносно м'яким кліматом годяться як весна, так і осінь. В інших регіонах України, особливо на сході та півночі, краще зачекати до весни. Якщо саджанець ви купили восени, краще перетримайте його в прохолодному місці.

Розмір ями для висадки залежить від розмірів саджанця, однак у середньому слід орієнтуватися на півметра в кожному з трьох вимірів. Дно засипають родючою землею та проливають розчином укорінювача **Grandis®**, після чого на утворений земляний горбок викладають саджанець, попередньо розправивши його корені. Вони мають бути спрямовані донизу. Яму можна заповнити землею та утрамбувати, після чого ґрунт повторно проливають водним розчином **Grandis®**. Без нього процес укорінення рослини затягнеться або й зовсім виявиться безуспішним. Правильна посадка передбачає, що коренева шийка перебуває на рівні долівки або утоплена в неї на кілька сантиметрів. Лишається замульчувати круг довкола стовбура – і завдання виконане.

Суттєва перевага хурми полягає в тому, що вона не потребує якогось особливого догляду. Усе, що вимагається від садівника в подальшому – це регулярні поливання та періодичне видалення бур'янів. Молода рослина у перші роки не потребує жодних добрив, крім укорінювача **Grandis®**, що вноситься при посадці, хіба що наприкінці літа можна внести трохи калійних підкормок. У дорослому віці комплексні добрива вже не будуть зайвими, особливо на старті

формування молоді зав'язі. Для профілактики радять щосені білити вапном нижню частину стовбура. Якщо чітко дотримуватися вищеписаних рекомендацій, орієнтовно за 3-4 роки деревце дасть перші врожаї, і хоча спочатку вони будуть не надто щедрими, з часом хурма надолужить.

ПІДГОТОВКА ДО ЗИМИ

Якою б морозостійкою не була висаджена хурма, у деяких ситуаціях вона все ж може не витримати орозо. Особливого догляду, зокрема, потребують молоді саджанці, які ще не почали плодоносити. До настання 3-4-річного віку вони вимагають спеціального утеплення.

Утеплення відбувається поступово і є реакцією людини на повільне зниження температури. Коли зима починає давати знати про себе, саджанець необхідно присипати землею, утворивши невеликий горбок довкола стовбура, що захищав би місце з'єднання привою і підвою. Реагуючи на подальше зниження температури, садівник повинен збільшувати інтенсивність захисних заходів. Спочатку стовбур обв'язують агроволокном або хоча би просто папером, далі будують довкола нього високе каркасне укриття із підручних матеріалів, на роль яких годяться гілки, кукурудзиння та подібні відходи рослинництва.

На проектну витривалість до дії низьких температур молода рослина виходить не відразу. Яким би не був обіцяний поріг холоду для неї, у перші роки свого існування хурма реагуватиме на мороз більш інтенсивно. Лише приблизно через чотири роки садівник нарешті може дозволити собі відмовитися від попереднього утеплення рослини, та й то робити це краще поступово, з року в рік зменшуючи кількість та якість утеплення. Не слід також забувати і про те, що навіть доросла морозостійка рослина не здатна витримати рекордні для нашої країни морози. Це означає, що ви повинні пам'ятати температурну межу для того сорту, який вирощуєте, відстежувати прогнози погоди, і, в разі обіцяних екстремальних холодів, укривати навіть дорослі дерева.

ЧОМУ ПОЖОВТІШАЛИ ХВОЙНИКИ?

Хвойні рослини стали повноправними господарями ситуації в ландшафтному дизайні вітчизняних парків, а останнім часом і приватних садиб. Їх сприймають, як культури, при звичаєні до суворих умов української зими. Значна частина садівників обирають хвойники за цілорічну привабливу зелень, відсутню необхідність прибирати опале листя та стійкість до захворювань. Останнє твердження нерідко виявляється хибним – хвойні дерева, як і будь-які інші, також можуть хворіти.

ЧИ МОЖЕ ПОЖОВТІННЯ НЕ БУТИ ОЗНАКОЮ ХВОРОБИ?

Теоретично це цілком можливо. Ґрунт, на якому росте хвойна рослина, містить певну кількість корисних речовин, необхідних для нормального розвитку дерева певного розміру. Сам же хвойник намагається продовжувати рости, навіть якщо відчуває нестачу мінералів. Випускаючи дедалі більше нових пагонів, рослина потрапляє в ситуацію, коли не здатна жити себе повністю. Тоді вона починає «економити» на старих гілках, від чого ті стають жовтими чи навіть бурими.

Хоча така ситуація ніяк не пов'язана з хворобами чи шкідниками, діяти необхідно негайно. Очевидно, що рослині не вистачає ресурсів для повноцінного розвитку. В цій ситуації можна зарадити двома шляхами – підживленням хвойника або обрізкою. Вибір правильної методики багато в чому залежить від поточного сезону і типових рекомендацій для нього, однак ігнорувати те, що відбувається, точно не варто.

ОСІННЯ ХВОЯ

Подібне явище часто спостерігається восени, за що отримало назву «осінньої хвої». У цей сезон значна частина дерев схильна до пожовтіння й опадання хвої. Нічого надзвичайного в цьому немає. Хоч дерево й вічнозелене, це не означає, що воно не змінює свої шати. У цій

ситуації рослині необхідно допомогти, зчищаючи постарілу хвою. Дехто робить це рукою, одягнутою в рукавичку з цупкої тканини. Інші використовують шланг із потужним струменем води. Звільнені від старого покриття гілочки швидше дадуть нову хвою. При цьому здорову опалу хвою можна й не вимітати, адже вона фактично є природною мульчею.

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ШО ДЕРЕВО ХВОРІЄ?

Пожовтіння хвої можна вважати нормальним явищем лише восени. Голодування рослини – це теж патологічний стан. Зрозуміти, що з деревцем щось не так, можна, якщо його хвоя жовтіє не в сезон, або занадто довго зберігає такий незвичний колір – через усю зиму до весни. Крім того, хвойники тому й називаються вічнозеленими, що зелений є їхнім типовим кольором протягом року. Пожовтіння, якщо воно в межах норми, стосується лише старої хвої, відсоток якої не такий значний, щоб можна було вважати жовтим ціле дерево.

Відповідно, будь-яке пожовтіння поза осінню може свідчити про нездоров'я рослини. Подібна ситуація вимагає від садівника активних дій, та для початку слід з'ясувати, що ж спричинило патологію.

ПОШИРЕНІ ПРИЧИНИ ПОЖОВТІННЯ

Власне, жовта хвоя є універсальним сигналом біди для будь-якого хвойника, тож за однією цією ознакою неможливо визначити, що не так із деревцем. При цьому кожна хвороба чи шкідник вимагають власної тактики боротьби з загрозою.

Одна з поширених причин жовтіння хвої – грибкове захворювання під назвою буре шютте, небезпечне для більшості хвойників.

Грибок розвивається під снігом при невеликій плюсовій температурі. Вперше побачити його

можна після сходження снігу на гілках – він має вигляд специфічного сіруватого нальоту на пожовтілій хвої, схожого на павутиння. На ялівці хвороба проявляється дещо пізніше – орієнтовно у червні. Розглянувши уражену хвою через лупу, можна чітко побачити чорні цятки – це і є грибок. Основна боротьба полягає в профілактиці – обирайте стійкі види хвойників для висадки, висаджуйте молодь подалі від інших вічнозелених рослин, своєчасно прибирайте та спалюйте опалу хвою, обробляйте рослини бордоською рідиною чи іншими речовинами з високим вмістом міді.

Небезпеку для хвойників становлять також численні інші грибкові захворювання – фузаріоз, ржа, альтенаріоз і так далі. Ці захворювання здебільшого більш вибіркові у плані рослин, що підлягають ураженню, проте загалом вони охоплюють великий асортимент вічнозелених видів. Ідентифікувати проблему можна завдяки появі характерного нальоту буроватого кольору на хвої й стволі, в деяких випадках – із загниванням коренів. Типова причина виникнення хвороби – висадка в умовах підвищеної вологості з недостатнім провітрюванням місцевості, внаслідок чого виникає сприятливе для плісняви середовище.

Лікування полягає, перш за все, у створенні нормальних умов для росту – проріджуйте

густі насадження, розпушіть землю, щоб забезпечити рослині можливість повноцінно дихати повітрям, а не вологою. Уражена хвоя та гілки підлягають негайному видаленню. Також треба прибрати гілки, які, імовірно, створюють перепони для нормального провітрювання дерева. Уражені частини рослини, які не можуть бути видалені, оброблюються фунгіцидами. Так само треба вчинити з ділянками, що виглядають здоровими, проте могли піддатися інфікуванню нещодавно. Якщо хвороба торкнулася кореневої системи чи ґрунту, їх теж обробляють, поливаючи розчинами Картоциду чи Фундазолу.

У багатьох випадках хворобливість рослини було закладено ще в момент неправильного вибору місця посадки. Якщо ґрунтові води надто близько до поверхні чи місцевість принципово не провітрюється, хвойник хворітиме. У такій ситуації чи не єдиним виходом є пересадка рослини у місце з більш сприятливими умовами. Помірне пожовтіння хвойного дерева восени не є ознакою біди – навпаки, це нормальне явище, що не повинне викликати будь-яких побоювань. Якщо ж явище стає масовим або вийшло далеко за межі звичних часових рамок, садівник зобов'язаний негайно з'ясувати причину і вдатися до заходів подолання проблеми.

ШКІДНИКИ ХВОЙНИКІВ

Гля – поширений сільсько-господарський шкідник, який, всупереч переконанням багатьох садівників, цікавиться також і різними видами хвойних. На вічнозеленій хвої його помітити важко, але якщо ви підозрюєте, що рослина жовтіє саме через цього непроханого гостя, проведіть простий тест: потрусіть потенційно уражену гілочку над білим аркушем паперу. Проти цього шкідника застосовують профілактичне

оббрикування інсектицидами навесні – приблизно в квітні-травні. Якщо шкідник помічений у будь-який інший момент, діяти необхідно негайно – рослину тут же обробляють інсектицидами. При зараженні одноразова процедура навряд чи принесе бажаний ефект, тож готуйтеся повторювати її кожні 10-15 днів аж до моменту, поки ворога не буде знищено.

Короїд – одна з найстрашніших небезпек для хвойників, оскільки цей жучок є джерелом специфічного запаху, що приманює до ураженого дерева купу іншої шкідливої дрібноти. Для здорового дерева такий гість не є великою проблемою, оскільки воно здатне власноруч боротися з напастю, однак для ураженого іншими хворобами екземпляра це майже стовідсоткова загибель. На жаль, у важкій ситуації дерево підлягає негайному знищенню, та ще й із терміновою доставкою максимально далеко від лісів, в усьому іншому, як правило, вдаються до профілактики, яка полягає у максимальному догляді за хвойниками, адже здорова рослина короїда не боїться. Для зменшення популяції жуків використовують також спеціальні пастки з феромонами, а от до дії інсектицидів шкідник байдужий.

КВІТУЧА КЛУМБА ПІЗНЬОЇ ОСЕНІ: ФАНТАЗІЯ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Наші кліматичні умови для більшості рослин є доволі складними.

Лише влітку ми бачимо повноцінне буяння фарб природи.

У жовтні листопаді рослинний світ завмирає, очікуючи наступної весни.

Більшість клумб втрачає свою естетичну привабливість уже на початку осені, проте для вправного садівника це виклик. Знання деяких хитрощів допоможе будь-кому зберегти клумбу квітучою до пізньої осені.

АГРОТЕХНІЧНІ ПРИЙОМИ

Більшість рослин, які в наших умовах вважаються однорічними, насправді такими не є. Якщо вони привезені десь далеко з півдня, часто з'ясується, що в більш сприятливих умовах вони упевнено зимують, та ще й квітнуть до листопада. До таких видів належать, зокрема, бальзаміни, деякі види бегоній, жоржини, канни, фуксія, петунія та багато інших квіток, які вважаються однолітніми.

Крім того, ті ж петунії та деякі інші квітучі рослини в цілому здатні витримати одноразове суттєве похолодання, якщо після нього знову настане потепління. Для нашого клімату такі «гойдалки» цілком нормальні, тож завдання садівника – просто зробити так, щоби рослина не загинула в першу хвилю похолодання, дотягнувши до відлиги.

ЗАХИСТ РОСЛИН

Здатність рослини витримувати морози залежить як від біологічного виду, так і від сорту чи особливостей конкретного екземпляра. Все ж варто спробувати допомогти бодай найсильнішим особинам. Додавши хоча би два-три градуси, ви дасте рослині зайвий шанс на виживання.

Дієвий

Абсолютним чемпіоном у морозостійкій категорії є декоративна капуста – відомі випадки, коли рослина переживала короткострокові морози до -14 градусів, а потім, із поверненням сприятливої температури, розквітала знову!

метод – укривання квітки. Спеціалісти радять робити це не постійно, щоб рослина не звикала до тепличних умов. Нічних заморозків можна очікувати в ясну й безвітряну погоду, коли сухе повітря на вечір холоднішає до 1-3 градусів. Саме в цей момент клумбу таки варто накрити. Підійдуть будь-які підручні матеріали – від звичайних картонних коробок до мішків, відер і ящиків із дерева чи пластика.

Зрештою, найпростіший спосіб зробити так, аби клумба дожила до пізньої осені, полягає у виборі тих видів рослин, що здатні витримувати серйозні похолодання без суттєвої шкоди для себе. Безумовно, інші рослини не настільки живучі, та й у цього виду не кожен екземпляр здатен на подібні подвиги, проте цинерарія приморська і геліхризум черешковий не потребують специфічного захисту від холоду, та все одно здатні квітнути під відкритим небом подекуди навіть у грудні.

КРІОПРОТЕКЦІЯ ТА АНТИСТРЕС

Для більшості рослин вегетативний період закінчується не стільки через неможливість нормальної життєдіяльності, скільки через інстинктивне її припинення в ситуації, коли похолодання стають дедалі частішими й суттєвішими. Рослина перестає квітнути тому, що цей процес стає

для неї надто енерговитратним. Комахи, на яких переважно орієнтоване цвітіння, все одно вже не цікавляться квітами. Одним із варіантів продовження життєздатності клумби є стимуляція рослин за допомогою спеціально створених препаратів.

Яскравим прикладом такого засобу є антистресант **Aminostar®**. Він на 30% складається з амінокислот, що є основним будівним матеріалом рослин та допомагають подолати стресові ситуації. Обробивши рослину цим препаратом, ви забезпечуєте проникнення таких необхідних амінокислот всередину тканин, де вони беруть активну участь у забезпеченні основних життєвих процесів – наприклад, вегетативного росту, обміну речовин, синтезу білків. Квітка, чий організм багатий на амінокислоти, інтенсивніше здійснює фотосинтез і швидше росте. У цілому застосування цього препарату як стимулятора росту й розвитку актуальне в будь-яку пору року, однак із настанням холодів він перетворюється на ефективний спосіб боротьби зі стресом від похолодання та ефективним засобом подовження цвітіння. З аналогічною метою **Aminostar®** використовують не тільки в холоді, а й при будь-яких інших стресах – надмірній спеці, нестачі вологи, слабкому освітленні (що теж актуально восени) і навіть механічних ушкодженнях.

За подібною схемою діє і препарат **Rival®**, чия сфера впливу охоплює більшість культурних рослин, включно з декоративними квітами. Завдяки зниженню температури застигання клітинного соку – засіб допомагає рослині витримати як тимчасові заморозки, так і суттєве зниження температури в цілому, підтримуючи нормальний рівень життєдіяльності. Крім загального посилення рослини, **Rival®** забезпечує додатковий захист у вигляді підвищення імунітету квітки, а в комплексі з фунгіцидами цей препарат здатен посилювати корисну дію останніх.

ЯК ПODOBЖИТИ НЕОПAЮBАНИЙ ПЕРIOД У ТЕПЛИЦІ ДЛЯ ВИPOШУBАННЯ КВІТІВ ДЛЯ ЗРІЗАННЯ?

Зрізані квіти актуальні в будь-якій порі року. Квіткар зацікавлений у тому, щоб якомога довше не витрачати кошти на опалення, не втрачаючи при цьому в якості вирощуваних квітів. Зробити це можливо, знову-таки, за рахунок вищезгаданих стимуляторів, кріопротекторів, антистресантів.

Відчуваючи, що масштаби цвітіння поступово зменшуються відповідно до зниження температури, садівник повинен інтенсифікувати використання вищезазначених препаратів, обробляючи ними рослини згідно з приписами інструкції. Зокрема, **Aminostar®** вноситься у ґрунт і застосовується для обризування рослини ззовні. В обох випадках готують водний розчин препарату, але пропорція відрізняється: для кореневого підживлення потрібно розчинити 200-300 мл активної речовини на кубічний метр (тисячу літрів) води, тоді як для позакореневого підживлення концентрація має бути значно вищою – 150-250 мл уже на сто літрів води. В закритому ґрунті, тобто в теплиці, кореневе підживлення здійснюється не частіше, ніж раз на півтора-два тижні.

Застосування **Rival®** в цілому схоже, але він використовується виключно для позакореневої обробки. Для квітучих рослин у теплиці (так само, як і у відкритому ґрунті) необхідно приготувати розчин, виходячи з пропорції 20-30 мл на 10 літрів води – такої кількості вистачає в середньому на 2 сотки. Перший раз процедуру виконують на етапі бутонізації, що стимулює розвиток квітки, при цьому обробку можуть повторювати ще 1-2 рази протягом наступних двох тижнів.

НІКОЛИ НЕ ПІЗНО ДЛЯ ЖИВИХ КВІТІВ

Ці прості дії не гарантують виживання квітучих рослин у будь-яких умовах, проте сприяють активізації животворчих процесів усередині рослинного організму. Оброблена рослина не реагує на деяке похолодання так, як це зробила б її необроблена родичка.

РОБИМО ПРАВИЛЬНИЙ КОМПОСТ ВЛАСНОРУЧ: ПРАВИЛА ТА ТОНКОШІ

Внесення добрив у ґрунт є запорукою ефективного росту рослин та щедрих урожаїв, але для цього не обов'язково витратити гроші на продукцію хімічної промисловості. Можна власноруч приготувати компост – органічне добриво на базі зогнилих рослинних решток, які лишилися після збору попереднього врожаю.

Важливо організувати процес правильно, інакше результат буде не надто вражаючим.

КОРИСТЬ КОМПОСТУ

Після збору врожаю город, як правило, має лишатися чистим – стовбури рослин, що віджили своє, прибираються господарями і нерідко вирушають на смітник. Такий підхід принципово неправильний, адже всередині старої рослини присутні корисні речовини. Їх можна використати наступними поколіннями корисних культур. Заготовляючи компост, дачник отримує наступні переваги:

- компост – одне з найкращих існуючих добрив, яке вже містить більшість необхідних речовин для розвитку рослин;
- отримана речовина практично нічого не коштує власникові;
- компост не лише збагачує ґрунт корисними речовинами, а й структурує його, розпушуючи землю і покращуючи утримування вологи;
- речовину можна використовувати в якості органічної мульчі, яка й вологу зберігає, і заважає рости бур'янам;
- у процесі правильного компостування чудові умови для розмноження отримують численні корисні бактерії та мікроорганізми;
- приготування компосту потребує того сміття, яке ви в іншому разі просто викинули б, ще й доклавши для цього чималих зусиль.

ПЕРЕРобКА РОСЛИННИХ ЗАЛИШКІВ

Компост – це продукт загнивання рослинних залишків під дією мікроорганізмів та комах. Його можна використати для структурування ґрунту, мульчування та в як добриво. Завдання дачника чи садівника – створити певні умови, за яких процес гниття буде спрямовано в правильний бік, досягнувши хімічної рівноваги в готовій суміші.

Процес приготування компосту може тривати роками, натомість ви матимете впевненість в його екологічному походженні. Для створення суміші годяться будь-які органічні «інгредієнти»: кора та гілки дерев, стебла та листя рослин, навіть недоїдки зі столу. Існує два основних спо-

соби переробки компосту: повільний та швидкий, або ж холодний та гарячий. Їх «рецепти» ми розглянемо нижче, спочатку ж розберемося, де відбуватиметься приготування.

Для компостування бажано зробити спеціальний ящик з деревини – наприклад, з соснового бруса чи дощок, якщо ви хочете, щоб ємність служила довго. При цьому не можна використовувати підгниле дерево (у процесі загнивання компосту воно остаточно зіпсується ще на ранніх етапах) та деревину, що контактувала з токсичними матеріалами (лаки, фарби та олії додадуться до компосту й добриво перетвориться на отруту).

Ідеальне місце для ящика – на височині, в районах з нечастими дощами згодиться і просто рівна ділянка. Бажано обирати таке місце, яке точно не підмиватиме дощовою водою, відповідно, і ґрунтові води мусять залягати глибоко. Далі ящик збирається за принципом овочевого, але в значно більшому масштабі: спочатку встановлюють вертикальні кутові опори, потім три готові стаціонарні стіни з четвертою знімною – так буде легше діставати компост для господарських потреб. Стіни мусять бути не надто щільними – для правильного приготування суміші важливий вільний доступ повітря. Компостну яму (так правильно називають ящик) викладають по дну старим лінолеумом або іншим подібним матеріалом.

Швидкий спосіб приготування компосту цікавить початківців найбільше. Для приготування цим методом слід зробити компостну яму так, як описано вище, і викласти на дні дренажний шар із сіна, соломи чи ялинових гілок товщиною близько 10 см. Органічні відходи викладають шарами – скажімо, спочатку гілки та зіпсовані фрукти, потім папір, над ним листя, далі скошена трава і так далі. Важливо досягти такого чергування, щоб сухі відходи сусідили з вологими, а тверді – з м'якими. Пресувати суміш не потрібно, навіть навпаки – це може лише зашкодити, а от

додати азотні інгредієнти, від хімічних препаратів до посліду трав'янистих чи залишків бобових, не завадить – це прискорить процес.

Для гниття важлива досить висока температура, тому яму накривають старим ганчір'ям, лінолеумом, непотрібним килимом. Раз чи два на місяць кришку слід знімати, щоб розпушити вміст і відновити збагачення киснем. У суху й спекотну погоду слід поливати компост, уникаючи затоплення сховища. При правильному приготуванні (це буде зрозуміло з відсутності особливих неприємних запахів) речовина буде готова за кілька місяців. Набирати її слід від дна, додаючи зверху все нові «інгредієнти».

Повільний спосіб вимагає значно більше часу, однак і компост вийде більш якісним. Ті дачники, що обирають саме цей метод, просто роблять декілька компостних ям і збирають «врожай» раз на 2-3 роки з кожної, домігшись їх правильного чергування. На відміну від швидкого способу, «повільний» компост потребує звичайної ями на підвищенні ділянки. Глибина не повинна бути значною – достатньо буде 20-30 см, а от в якості сировини слід використовувати переважно деревину та похідні від неї, які бажано подрібнити. Після того, як яма заповниться, вміст просто засипають землею і забувають про нього приблизно на 3 роки. Такий спосіб приготування не вимагає від власника жодних подальших дій – йому лишається тільки чекати, а потім скористатися готовим компостом.

ПРИГОТУВАННЯ З ПРЕПАРАТОМ БАЙКАЛ ЕМ® ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛОДИЮЧОСТІ ҐРУНТІВ

Хімічна промисловість пропонує ефективні способи прискорення приготування компосту – завдяки такій хитрості можна робити натуральне і корисне добриво з природної сировини значно швидше, майже не витрачаючи зайвих коштів. Препарат **Байкал ЕМ®**, наприклад, дозволяє отримувати пристойний результат усього через 1-2 місяці після закладки сировини.

Для приготування такого компосту підходять усі ті самі види органічної сировини, що й при звичайному способі – можна додавати навіть насіння та коріння бур'янів, оскільки препарат не дасть їм прорости. Жорсткі та занадто великі фрагменти рослинних відходів слід попередньо подрібнити. Тваринний та пташиний послід для додавання необов'язковий, хоча дехто заготовлює компост саме на його основі. Як правило, до загальної маси також додають 10-15% ґрунту з городу.

З **Байкал ЕМ®** роблять спеціальний розчин,

розбавивши препарат водою у пропорції 1 до 100. Якщо компост робитиметься з будь-якої різноманітної органіки, готового розчину необхідно приблизно 700-1000 літрів на тону, а от компост на базі гною вимагає в 1,5-2 рази менше такого інгредієнта.

Правильні умови для компостування передбачають вологість на рівні 45-75%: узявши в руку масу і стиснувши її з середньою силою, ви повинні чітко побачити, що між пальцями тече рідина. Оптимальна температура для такого компостування складає 28-35 градусів, тобто бажано робити компост улітку, уникаючи суттєвого перегріву, адже при досягненні 50 градусів корисні бактерії починають гинути.

Особливою якістю відрізняється анаеробний (приготований без доступу повітря) компост, який готується за вищепи-санною повільною схемою, але з дренажним шаром з гілок малини і тепер уже з будь-якої органіки. Маса проливається водою, а потім розчином **Байкал ЕМ®**, після чого засипається землею і накривається темною плівкою, чиї краї надійно присипані.

ЛІЩИНА: ЗОЛОТИЙ ГОРІШОК ПІСІВ У ВЛАСНОМУ САДКУ

Ліщина, в окультуреній формі також відома як фундук, добре відома українським ласунам як неодмінний інгредієнт багатьох шоколадних цукерок. Це смачний і корисний плід, який можна вирощувати вдома самостійно. Тоді ласувати ним можна будь-коли.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС

Як не дивно, ліщина належить до родини Березових. Це не один вид, а цілий рід, до якого належать близько 20 видів кущів (рідше – дерев), що в дикому вигляді ростуть у лісах Євразії та Північної Америки. Фундуком здебільшого називають лише ті види та міжвидові гібриди рослини, що дають особливо великі плоди. До них належать ліщина звичайна, ломбардська та понтійська.

Висота рослини найчастіше не перевищує 3 метрів. Чоловічі та жіночі квіти зібрані на одній рослині, цвітіння розпочинається дуже рано – ще до початку брунькування, у березні. Очікувати плодів можна у вересні, і вони, на відміну від лісових, відрізняються більш тонкою шкаралупою та покращеними смаковими якостями. Ядро горішка містить до 60% жирів та до 18% білків, а також ряд вітамінів та мікроелементів. Крім вирощування заради урожаю, ліщину також часто використовують у ландшафтному дизайні.

ВИБІР МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ПОСАДКИ

Розмноження ліщини можливе як насінням (власне, горіхами), так і саджанцями. Якщо ви вирішили вирощувати кущ із горіха, надайте перевагу свіжому продукту, щойно зібраному – таким він є у вересні-жовтні. Горіх, обраний для висадки, має бути зовнішньо ідеальним, без ушкоджень. Понюхайте посівний матеріал: якщо від нього чути запах плісняви, цей горішок для висадки вже не годиться. Саме цей спосіб розмноження є найпростішим і дасть найкращі результати.

Якщо ви вирішили придбати саджанець, купуйте його лише в перевірених точках, інакше замість сортового куща ризикуєте виростити дикий, із невеликими та не надто смачними плодами. Спеціалісти радять обирати саджанці з листячком пурпурового кольору та уникати тих екземплярів, що були вирощені з насінини. Значно краще проростатиме саджанець, що розвинувся з відводка – визначити його можна за характерним мочкуватим корінням.

Важливо знати, що для пов-

ноцінного опилування важливо висадити хоча би три кущі різних взаємоопилуваних сортів. При висадці великого ліщинового саду слід розбавити його вкрапленнями диких видів.

ЯК ПОСАДИТИ?

Для росту ліщини оптимально підходять супіщані та багаті на гумус ґрунти. Бідних, пересушених та заболочених ділянок варто уникати. Знавці стверджують, що кущ погано ростиме в низині, де регулярно підтоплюватиметься, та на південних схилах гір.

Хоча посівний матеріал готують з осені, висадка відбувається вже навесні, а до того часу горішок стратифікують. Для цього посівний матеріал спочатку протягом 5 днів вимочують у воді, а потім поміщають у дерев'яний ящик із вологим піском. Там при температурі не вище 10 градусів, але й не нижче нуля, горішки лежатимуть аж до весни. Садівник мусить забезпечити доступ кисню в ящики. Як альтернативу мокрому піску можна використовувати також торф чи тирсу, але тоді краще дотримуватися оптимальної температури в межах 2-6 градусів вище нуля.

Висадка насіння теоретично можлива не тільки навесні, але й восени, однак вищеописаний спосіб стратифікації необхідний у будь-якому разі. Висаджувати стратифікований горішок можна як у відкритий ґрунт, так і спочатку в горщик. Заглиблювати горішок слід на глибину 4-5 см при відстані між окремими рослинами 8 см. Якщо висаджуєте ліщину рядами, подбайте про відстань 15-20 см між ними. Висока густина висадки пов'язана з тим, що стратифікація все одно не дає 100% гарантії сходження, але горішки

можуть «дозрівати» і проростати в подальші сезони, що забезпечить спадкоємність поколінь кущів.

Після висаджування горішків ґрунт необхідно вкрити мульчею з перегною чи торфу. Якщо ґрунт кислий, внести також 500 грамів вапна на кожен квадратний метр. Останню процедуру навіть радять робити заздалегідь – приблизно за рік до планованої висадки.

Якщо на вашій ділянці вже є інші кущі ліщини, можна самому зробити ділення куща, обережно викопавши рослину і розрізавши на кілька частин. Кожна частина повинна мати власну кореневу систему розмірами 15-20 см. Отримані саджанці висаджують у спеціальні лунки на відстані одне від одного, а також прищеплюють привоями від інших кущів.

Придбавши саджанець, висаджуйте його восени у яму розмірами 60x60 см, заповнивши її 15 кілограмами суміші перегною та мінеральних добрив. В ролі останніх використайте 150-200 грамів суперфосфату та 50 грамів калійної солі. Верхній шар складатиметься зі звичайної плідючої землі. Перед висадкою саджанець обрізають на 20-25 см, його коріння розпрямлюють і прикопують у ямку. Шийку кореня лишіть. Щойно висаджений кущ поливають відразу, а потім – ще через 7 днів, однак ґрунт має бути розпушеним і замульчованим, щоби довго тримати вологу. Дистанція між саджанцями вже значно більша – 4-5 метрів.

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ

Ліщину вкрай важливо своєчасно поливати – один кущ потребує 10 літрів води за один раз. Не давайте ґрунту висихати повністю, особливо уважно стежте за його станом у червні-липні – від цього залежить урожай наступного року.

Кожен екземпляр раз на 2-3 роки вимагає підживлення органічними речовинами у вигляді 5 кг перегною чи компосту. Навесні та на початку літа слід внести 100 грамів азотних добрив – наприклад, аміачної селітри. Комплексні добрива також вносяться двічі за сезон, хоча замість цього можна один раз скористатися органо-мінеральними добривами. Слід знати, що внесення добрив здійснюється після дощу або щедрого зрошення.

Для дозрівання горіхів важливе хороше освітлення, тому пізньої осені слід робити формуючу об-

різку аж до чотирирічного віку, коли фундук почне давати плоди. Для крони лишають 8-10 основних стовбурів, вирізаючи з середини зайві гілки та закріплюючи бокові у відтягнутому положенні. В подальші роки обрізають лише ушкоджені та зайві гілки. У віці 15-20 років здійснюють омолоджуючу обрізку, вирізаючи старі стовбури аж до землі.

ШКІДНИКИ ТА ХВОРОБИ

У ліщини не так багато ворогів, та все ж їх варто знати, а також розуміти, що робити в разі їх появи.

- Горіховий довгоносик робить горішки «червивими» та провокує їх передчасне опадання. Впізнати його неважко – це жучок із характерним хоботком. Засобом боротьби з таким шкідником є обробка рослини інсектицидами на початку травня, коли вперше з'являється ворог, та у середині червня, щоб завадити відкладенню яєць.

- Фундучний вусач – шкідник, який, судячи з назви, спеціалізується саме на ліщині. Личинки цієї комахи живуть і живляться не в горіхах, а всередині пагонів, від чого ті починають сохнути, і рослина може загинути. Спеціалісти радять не просто вирізати ушкоджені гілочки при перших ознаках зараження, а спалювати їх для запобігання поширенню зарази.

- Борошниста роса – поширений ворог більшості культурних рослин. Впізнати хворобу можна завдяки появі на листі характерного білого нальоту. Основний засіб боротьби – оббризкування ураженої рослини фунгіцидами.

Важливо своєчасно вдаватися до профілактичних заходів – збирати й знищувати заражені плоди, а також опале листя, обкопувати круги довкола стовбура восени. Завдяки такому догляду ліщина регулярно радуватиме садівника та його родину корисними та смачними горішками.

АРОМОКОРОЛІВСТВО: ПРЯНІ ТРАВИ ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Прянощі – необхідна деталь сучасних страв, що додає пікантних ноток звичній їжі, однак за ними не обов'язково ходити до крамниці. Дедалі більше садівників надають перевагу самостійному вирощуванню таких культур. Це не надто складний процес, до того ж, у свіжому вигляді пряні трави значно смачніші. подекуди вони виглядають не менш ефектно, аніж інші типові рослини з клумби. Зрештою, більшість прямих трав – це не тільки смак, а ще й користь. Значна частина з них офіційно використовується в медицині як лікарські рослини.

ЩО МОЖНА ВИРОСТИТИ?

Різноманітність прямих трав, які можна вирощувати в домашніх умовах, здатна вразити не підготовлену людину. Серед багаторічних (за умови захисту від зимових морозів) рослин слід виділити хоча би шпинат, чебрець, шавлію, душицю, м'яту, мелісу, до них також варто додати однорічний базилік. Насправді на цьому перелік прямих трав для самостійного вирощування не завершується, однак для початківця вистачить навіть цього різноманіття. Якщо ж ви лише пробуєте свої сили в цій царині, почніть з вирощування шпинату.

ЧИМ КОРИСНИЙ ШПИНАТ?

Цей різновид зеленого салату порівняно мало популярний у нашій країні. А дарма. Він і смачний, і низькокалорійний, і корисний. Перш за все, листя шпинату надзвичайно багате вітамінами. Тут присутній цілий спектр: С, Е і РР, меншою мірою також А, група В і Н. Для організму така їжа корисна значним вмістом білків та клітковини. Якщо иви хочете скинути вагу, цей низькокалорійний продукт може виявитися ідеальним для дієти.

Усі, хто дотримується здорового способу життя, включають цю рослину в свій повсякденний раціон. Це ще одна вагома причина для того, щоб самостійно вирощувати цю культуру.

ЯК ВИРОСТИТИ ШПИНАТ?

Шпинат розмножується насінням – перший раз його можна придбати в крамниці, а далі вирощувати самостійно. Рослина доволі вибаглива до якості ґрунтів – необхідно вибирати ділянку, багату на органічні речовини. Удобрювати клаптик під грядку можна ще з осені: на квадратний метр треба внести 30 г суперфосфату і 15 г хлористого калію. Органічні добрива вносити не радять – вони дадуть шпинатному листю неприємний присмак.

Висаджувати шпинат можна майже цілий рік – у відкритий ґрунт його саджають навіть у другій половині жовтня, щоб отримати свіжу зелень ранньої весни. Втім, рослина активно розвивається лише за умови тривалого світлового дня, тому друга половина літа й початок осені не дуже підходять для висаджування.

Шпинат є однією з найбільш швидко дозріваючих культур: одразу ж через 3-4 тижні після висадки він досягає технічної зрілості і може бути вжитим у їжу. Догляд за ним вельми простий: він полягає у видаленні бур'янів, розпушуванні ґрунту, періодичному удобрюванні та регулярному режимі зрошування.

ЯК І КОЛИ ЗБИРАТИ ВРОЖАЙ?

Рослина вважається дозрілою, коли викине 5-6 листочків. Збирання організовується за однією з двох методик: або цілком виривають найбільш потужні рослини, даючи більш слабким ще кілька днів на дозрівання, або вибірково зрізають найкраще розвинені листочки з окремих рослин. Вкрай важливо збирати дозріле листя вчасно, оскільки воно, будучи перетриманим, стає грубим і неприємним за консистенцією.

У той же час шпинат – не та їжа, яку можна довго зберігати в свіжому вигляді, тому спеціалісти радять зривати листя з рослини лише безпосередньо перед вживанням, і ви, вирощуючи культуру вдома, можете чинити саме так. Якщо листя дозріло, а з'їсти його нема можливості, найкращий спосіб зберегти його – піддати заморожуванню.

ГОРОД НА ПІДВІКОННІ: ШО ТАКЕ МІКРОГРІНИ?

Піклування про своє здоров'я й правильне харчування завжди вчасне.

Щоб вирощувати овочі та бути у тренді не обов'язково мати свій город.

Для цієї мети можна використовувати підвіконня.

Там можна вирощувати зменшені копії улюблених овочів,

щоб робити смачні салати та вживати їжу безпосередньо з грядки

чи готувати домашні страви з інгредієнтів, вирощених власними руками.

Останнім часом у соцмережах набувають дедалі більшого поширення сторінки, присвячені здоровому харчуванню. Там багато говорять про те, що в ідеалі слід вживати не просто натуральну, а ще й свіжу їжу, одразу з грядки. Зрозуміло, що в умовах міської квартири повноцінний город не заведеш навіть при великому бажанні. Однак це питання вже вирішене. Так звані мікрогрини, зменшені копії звичайних овочів, можуть бути вирощені навіть на підвіконні, при цьому містять ще більше поживних речовин, а виглядають просто неперевершено.

Вважається, що мікрогрини як явище з'явилися в каліфорнійських ресторанах високої кухні близько тридцяти років тому. Саму ж назву уперше використали у 1998 році. Шалену популярність такі продукти здобули вже в останні роки завдяки поширенню інтернету та ресурсів, що присвячені правильному способу життя.

ФУД-ТРЕНД

Використання мікрогринів сьогодні можна вважати фуд-трендом, тобто їх вживання в їжу стало модним. Фактично мікрогрин – це молоде поріддя дорослих рослин, яким не дають вирости до звичного розміру. Висота ростка становить усього 2,5-7,5 см, а збирати перший врожай можна вже за тиждень після висадки! Особливістю мікрогринів є те, що молодий плід, поки що відносно невеликий, уже зараз містить у собі всі дійсно необхідні корисні речовини, через що він значно корисніший для споживача (в перерахунку на порції однакової ваги) і має інтенсивніший смак та аромат.

Історично першими мікрогринами були культури, які несуттєво відрізняються в спілому та неспілому стані – спочатку з'явилися маленькі рукола, буряк, капуста, базилік, кінза і так далі. У наш час перелік мікрогринів значно зріс – до нього почали входити різні місцеві культури, які вирощуються і користуються попитом лише в окремих регіонах планети.

Мікрогрини можуть бути використані з кулінарною метою так само, як і «повноцінні» великі овочі того ж виду. Враховуючи існуючий вибір «маленьких» культур, найдоцільніше використовувати їх для салатів та бутербродів, хоча в якості декоративної і поживної прикраси вони пасують до будь-якої страви.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ

Самостійне вирощування мікрогринів не вимагає жодних особливих зусиль – знадобиться лише насіння і контейнер із компостом чи родючим ґрунтом, замість останнього можна використати навіть спеціальний одноразовий килимок. Хоча теоретично вирощувати дрібні культури можна на будь-якому підвіконні, результатом буде найкращим там, де сонячне чи ультрафіолетове освітлення триває 12-16 годин щодоби.

Посадка відбувається простим заглибленням насіння мікрогринів у ґрунт, після чого ділянку слід злегка полити водою, а увесь контейнер накрити кришкою для збереження сталої високої температури. Стежте, щоб ґрунт постійно лишався злегка зволеним, а коли за пару днів з'являться молоді паростки, від кришки слід відмовитися, натомість підсунувши свою мініатюрну «грядку» ближче до світла. З цього моменту необхідно в обов'язковому порядку щодня поливати підопічних, стежачи, як вони ростуть та набирають кольору. Орієнтовно за тиждень після висадки можна знімати врожай – він зі зрозумілих причин не виглядатиме занадто щедрим, однак виявиться вкрай корисним і смачним, а головне, що вже за 7 днів можна буде його збирати повторно.

Фуд-блогери радять обирати собі культури залежно від того, якого результату вам би хотілося. Скажімо, крес-салат – чудове доповнення меню для тих, хто постійно працює, не знаючи перепочинку, а броколі відоме своїми антибактеріальними та протираковими властивостями. Маленька рукола виводить із організму холестерин і підвищує гемоглобін, редиска покращує травлення та бореться з набряками, і так можна продовжувати безкінечно, тож ви просто зобов'язані дати мікрогринам шанс.

MASTER *Elit*

ВИСОКОЕФЕКТИВНЕ БАГАТОКОМПОНЕНТНЕ МІНЕРАЛЬНЕ ДОБРИВО

Розчин NPK з мікроелементами, амінокислотами, фітогормонами, вітамінами і стимуляторами росту в легкодоступній для рослин формі.

- **ПІДВИЩУЄ** стійкість рослин до критичного рівня освітлення та відносної вологості повітря;
- **ЗНИЖУЄ** стресове навантаження несприятливих мікрокліматичних чинників;
- **ЗАБЕЗПЕЧУЄ** збереження високої декоративності рослин;
- **ГАРАНТУЄ** делікатний догляд, необхідний рослинам у зимовий період.

Збалансований склад добрива повністю задовольняє потреби рослини в поживних речовинах

You Tube

www.youtube.com/ТДКиссон

facebook

www.facebook.com/kissonagro

www.kisson-agro.com.ua

agrostyle.info@gmail.com